

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄС

**Святун Олена Володимирівна,
к.ю.н., доцент кафедри порівняльного і
європейського права,**

Експерт з права ЄС

Центру досконалості Жана Моне,

Інститут міжнародних

КНУ імені Тараса Шевченка

E-mail: per.sov@clouds.iir.edu.ua

• ©Святун О.В., 2021



With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

За підтримки програми Еразмус+ Європейського Союзу в межах проекту Центру досконалості Жана Моне №611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE "Поглиблений розвиток європейських студій в Україні: міждисциплінарний підхід".

Підтримка Європейською Комісією створення цієї публікації не передбачає підтримку її змісту, який відображає думку тільки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, яка тут міститься.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union within the Jean Monnet Centre of Excellence Project № 611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE "Advancing European Studies in Ukraine: Interdisciplinary Approach".

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄС

- Чинні в наш час Договір про Європейський Союз (ДЄС) та Договір про функціонування ЄС (ДФЄС) не містять юридично закріпленого переліку основних прав людини.
- Історично ЄС не створювався з метою захисту прав людини.



**Перша справа
Суду ЄС
C-26/69
*Stauder v City of
Ulm***

«Тлумачення таким чином положення, що розглядається, не містить в собі нічого, здатного обмежити основні права людини, гарантовані загальними принципами права Співтовариства та ті, що захищаються Судом».

Рішення у справі Stauder - класифікації прав людини, що мають захищатися в межах ЄС, відповідно до юридичної природи та характеру цих прав:

1. **Функціональні права**, які випливають з установчих договорів і є необхідними для функціонування внутрішнього ринку.
 2. **Спеціальні права** – це друга група прав, пов'язана з правовими нормами, внесеними до правопорядку Маастрихтським договором. Йдеться про інститут європейського громадянства та передбачені ним основні права та свободи громадян Союзу.
 3. **Загальні або основні права людини** – це третя група прав людини, які розуміються в тому сенсі, який надається цьому поняттю як у міжнародному, так і внутрішньодержавному праві. Зокрема, в судових рішеннях основними правами було визнано *право власності* (справа Hauer), *право на повагу до приватного та сімейного життя, недоторканість помешкання і кореспонденції* (справа National Panasonic), право на свободу висловлювання думки тощо. Загальні права отримали захист на рівні неписаного права ЄС завдяки запровадженню концепції загальних принципів права ЄС, спільних для держав-членів.
-

Справа C-11/70

Internationale Handelsgesellschaft

- *«Однак необхідно перевірити, чи не були порушені які-небудь аналогічні гарантії, які є частиною права Співтовариства. В реальності додержання основних прав людини – невід'ємна частина загальних принципів права, яке захищається Судом ЄС. Захист таких прав, передбачений загальними для держав-членів конституційними традиціями, повинен бути забезпечений в рамках структури та цілей Співтовариства. Таким чином, із урахуванням сумнівів, виявлених Адміністративним Судом, необхідно встановити, чи порушує система депозитів основні права, додержання яких повинно гарантуватися правовою системою Співтовариства.»*

Справа С- 4/73 Nold v. Commission

«Як вже заявив Суд, основні права являють собою інтегральну частину загальних принципів права, додержання яких він забезпечує.

Під час забезпечення цих прав Суд повинен виходити із загальних для держав-членів конституційних традицій і, відповідно, не може підтримувати заходи, які не відповідають основним правам, що визнаються та захищаються конституціями цих держав.

Подібним чином міжнародні договори, які передбачають захист прав людини, в яких держави-члени беруть участь або які вони підписали, можуть визначати основні напрямки, яких необхідно дотримуватися в рамках права Співтовариства.»

**Справа С-
44/79 *Hauer v.
Land
Rheinland-Pfalz***

Суд, констатує, що право власності може бути обмежене, не тільки посилався на окремі положення конституцій трьох держав-членів (Німеччини, Італії та Ірландії), а й також, відмітив низку деталей, проаналізувавши відповідні положення ЄКПЛ.

Законодавче закріплення

- 1977 р. *Спільна декларація Європейського парламенту, Комісії та Ради міністрів*, у якій вони висловлювали своє прагнення дотримуватись і захищати основні права людини так, як вони сформульовані Судом ЄС.
- 1986 р. *Єдиний Європейський акт* - у преамбулі проголошувалося сприяння розвитку демократії через забезпечення основних прав і свобод, вживається ряд пріоритетних заходів у сфері прав людини та розглядається можливість включення принципу поваги прав людини до ДЕС.
- У 1989 р. - два акти, присвячені правам людини, з рекомендаційною силою:
 - ✓ *Декларація основних прав і свобод* – розроблена Європейським парламентом;
 - ✓ *Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників* – це результат колективної творчості держав-членів (її підписали 11 з 12 тодішніх країн ЄЕС – всі, крім Великобританії). Вона закріплює перед усім соціальні права та гарантії особам найманої праці: право на зайнятість та винагороду, право на покращення умов життя та праці, право на соціальний захист тощо.

Маастрихтський договір – п. 2 ст. F

«Союз поважає основні права людини, як вони гарантовані Європейською конвенцією з прав людини, підписаною 4 листопада 1950 р. в Римі, і як вони впливають зі спільних конституційних традицій держав-членів як загальних принципів права ЄС.»

Лісабонський договір 2007 р.:

Договір про Європейський Союз

- Ст. 2: «Союз створений на цінностях поваги людської гідності, свободи, демократії, рівності, правової держави та дотримання прав людини, включаючи права осіб, які належать до меншин. Ці цінності є спільними для держав-членів в рамках суспільства, яке характеризується плюралізмом, недискримінацією, терпимістю, справедливістю, солідарністю та рівністю жінок та чоловіків».
 - **Ст. 6:** «1. Союз визнає права, свободи і принципи, викладені в Хартії Європейського Союзу про основні права від 7 грудня 2000 р , прийнятої 12 грудня 2007 р., яка має таку ж юридичну силу, як і Договори. Положення Хартії жодним чином не розширюють компетенцію Союзу, як вона визначена в Договорах. Тлумачення, викладених у Хартії прав, свобод і принципів здійснюється відповідно до загальних положень розділу VII Хартії, що регулює її тлумачення і застосування, і з належним урахуванням передбачених у Хартії роз'яснень, які вказують джерела її положень.
2. Союз приєднується до Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод. Це приєднання не змінює компетенції Союзу, як вона визначена в Договорах.
3. Основні права, як вони гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини і основних свобод і як вони впливають із загальних для держав-членів конституційних традицій, входять в зміст права Союзу в якості загальних принципів.»
- **Ст. 7:** відповідальність держав-членів за порушення принципів, закріплених в ст. 2
 - **Ст. 49:** «Будь-яка європейська держава, яка поважає цінності, зазначені в статті 2, і зобов'язується проводити їх в життя, може звернутися із заявою з метою стати членом Союзу...»

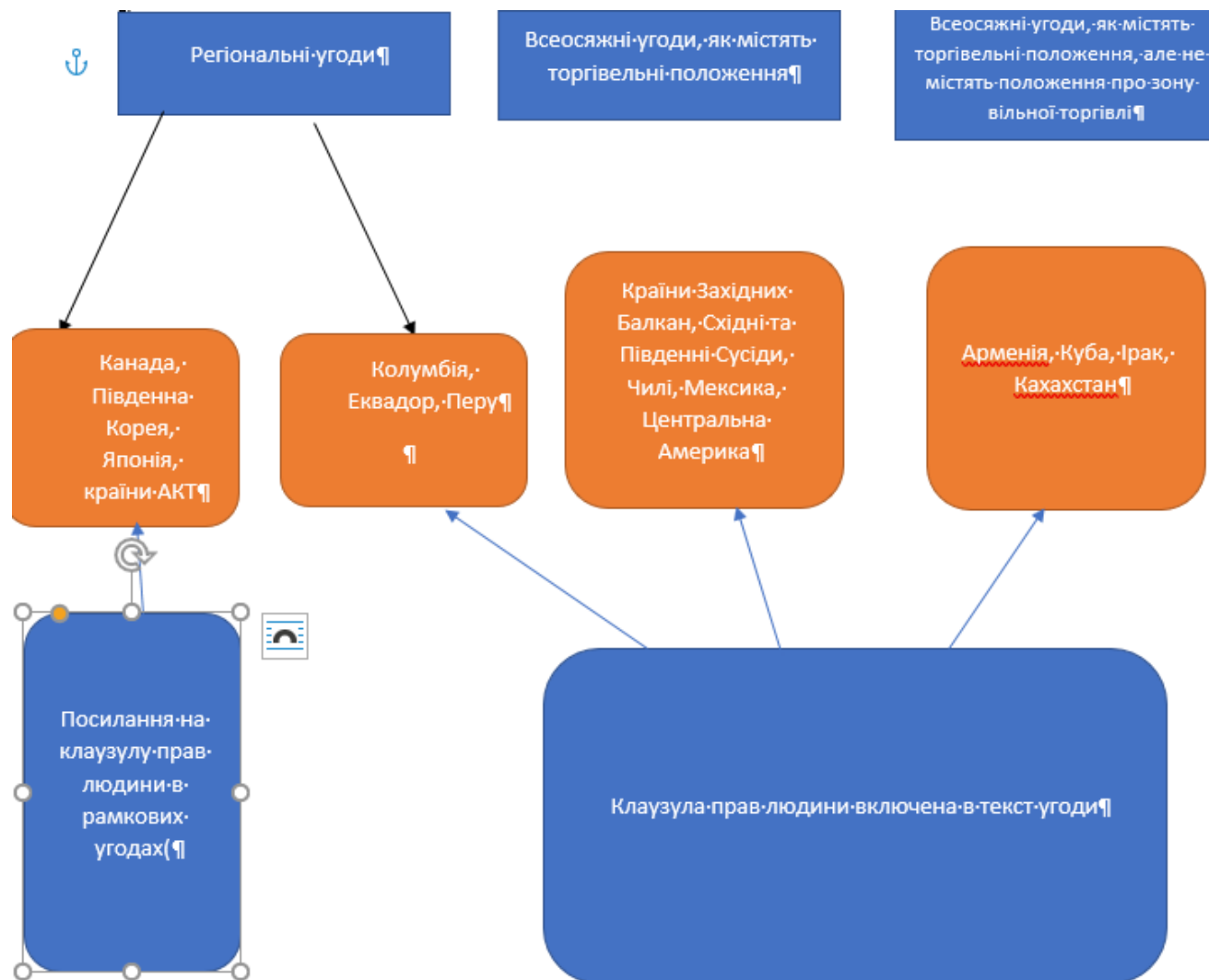
Договір про функціонування Європейського Союзу: Договір про функціонування Європейського Союзу

1. Положення про громадянство.
2. Свобода пересування робітників, свобода заснування тощо), принцип рівності жінок і чоловіків з питань оплати праці та деякі інші.
3. Повноваження інститутів Союзу з регулювання та захисту фундаментальних прав і свобод та демократичних принципів правового статусу особистості.
4. Гарантії захисту прав і свобод людини і громадянина, особливо від посягань з боку наднаціональних інститутів:

2. Принцип поваги до прав людини як європейська цінність в міжнародних договорах ЄС з третіми країнами: стандартні формулювання клаузули «суттєвого елемента»

Клаузула без посилання на міжнародні норми	Клаузула із посиланням на міжнародні норми	Клаузула із посиланням на міжнародні та європейські норми
<p>Повага до прав людини, демократичних принципів та верховенства права, які лежать в основі Партнерства АКТ - ЄС, лежать в основі внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і становлять основні елементи цієї Угоди, <i>(Угода Катону з країнами АКТ, ст. 9(2))</i></p>	<p>Сторони підтверджують свою прихильність демократичним принципам, правам людини та основним свободам та верховенству права. Повага до демократичних принципів та прав людини та основних свобод, як це визначено у Загальній декларації прав людини та інших відповідних міжнародних документів з прав людини, які відображають принцип верховенства права, лежать в основі внутрішньої та зовнішньої політики обох Сторін і є важливим елементом цієї Угоди <i>(Рамкова Угода з Кореєю, ст. 1(1))</i></p>	<p>Повага до демократичних принципів, прав людини та основних свобод, проголошених у Загальній декларації прав людини 1948 року та визначених Європейською конвенцією про захист прав людини та основних свобод 1950 року, Гельсінським заключним актом 1975 Конференції з питань безпеки та співробітництва в Європі та Паризькою хартією про нову Європу 1990 року становлять основу внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і є важливим елементом цієї угоди. <i>(Угода про асоціацію з Грузією, ст. 2(1))</i></p>

Типи угод та клаузула прав людини



Угода про асоціацію між Україною та ЄС

Ст. 2: «Повага до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод, як визначено, зокрема в Хельсінському заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 р. та Паризькій хартії для нової Європи 1990 р., а також в інших відповідних документах щодо захисту прав людини, серед них Загальна декларація прав людини ООН 1948 р. і Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., а також повага до принципу верховенства права повинні формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і є основними елементами цієї Угоди...»



Угода про асоціацію між Україною та ЄС

- **Стаття 476 «Виконання зобов'язань»:** сторони вживають загальних або конкретних заходів, необхідних для виконання своїх зобов'язань, передбачених цією Угодою. Вони зобов'язуються забезпечити досягнення цілей, встановлених у цій Угоді.
- **Стаття 478:** визначає ті заходи, які належить застосовувати у випадку невиконання сторонами зобов'язань. Зокрема, тут безпосередньо передбачено, що *у випадку порушення однією Стороною будь-якого з основних елементів Угоди, визначених у статті 2, інша сторона має право вдатися до призупинення будь-яких прав чи обов'язків, передбачених положеннями Розділу IV Угоди, який стосується торгівлі і питань, пов'язаних з торгівлею.*

3. ПРАВА І СВОБОДИ ГРОМАДЯН ЄС

політичні (електоральні) права

- активне та пасивне виборче право у виборах до Європейського парламенту в державі перебування або постійного проживання на рівних умовах з громадянами цієї країни (п. b) ст. 20, п. 2 ст. 22 ДФЄС, ст. 39 Хартії основних прав ЄС);
- активне та пасивне виборче право у виборах до муніципальних органів влади (органів місцевого врядування) в держав-члені, в якій вони проживають на умовах, однакових з громадянами цієї держави-члена (п. b) ст. 20, п.1 ст. 22 ДФЄС, ст. 40 Хартії основних прав ЄС).

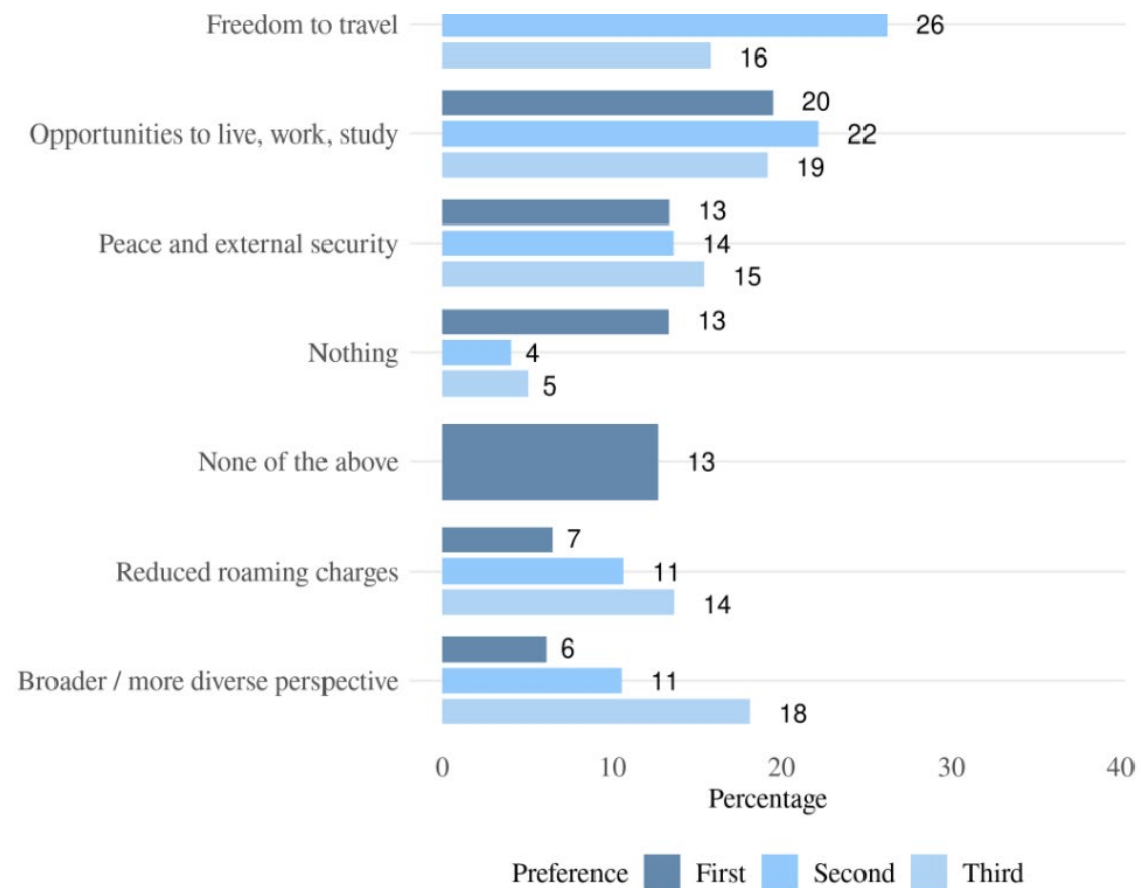
міграційні (функціональні) права

- право вільно та без перешкод пересуватися всією територією Європейського Союзу (п. a) ст. 20, ст. 21 ДФЄС, ст. 45 Хартії основних прав ЄС);
- право вільно обирати місце проживання в межах території держав-членів ЄС (п. a) ст. 20, ст. 21 ДФЄС, ст. 45 Хартії основних прав ЄС).

запобіжно-захисні права та адміністративні гарантії

- на території третьої країни, де не представлена держава-член, громадянством якої особа володіє – право користуватися захистом з боку дипломатичних та консульських установ будь-якої держави-члена на тих самих умовах, що й громадяни цієї держави (п. c) ст. 20, ст. 23 ДФЄС, ст. 46 Хартії основних прав ЄС);
- право направляти петицію до Європейського парламенту (п. d) ст. 20, ст. 227 ДФЄС, ст. 44 Хартії основних прав ЄС);
- право звертатися із скаргою до Омбудсмана, який призначається Європейським парламентом, з питань неналежного управління в діяльності інститутів або органів Союзу (п. d) ст. 20, ст. 228 ДФЄС, ст. 43 Хартії основних прав ЄС);
- право надсилати звернення до будь-якого інституту або органу Союзу на одній з мов держав-членів та отримувати відповіді на цій самій мові (п. 4 ст. 24 ДФЄС, п. 4 ст. 41 Хартії основних прав ЄС);
- право на доступ за певних умов до документів Європейського парламенту, Ради та Комісії (ст. 15 ДФЄС, ст. 42 Хартії основних прав ЄС).

**Опитування в 27
держав-членах+UK -
проект Oxford
University Europe's
Stories :
грудень 2020
«Що найбільш важливе
зробив для Вас ЄС?»**

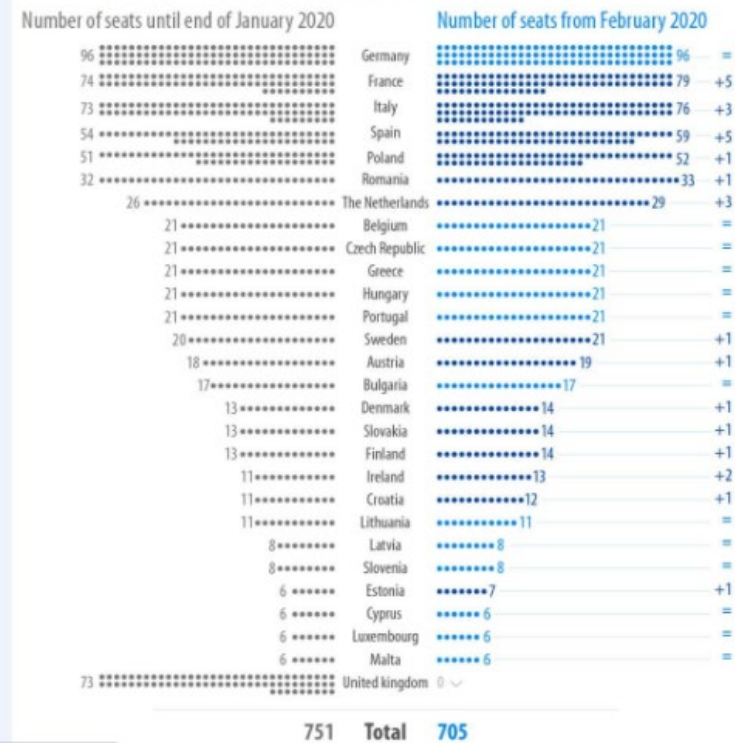


Активне та пасивне виборче право у виборах до Європейського парламенту

- *Акт про обрання членів Європейського Парламенту* загальним прямим голосуванням 1976 р.
- *Маастрихтський договір* надав право всім громадянам держав-членів ЄС голосувати або бути кандидатом у виборах до Європарламенту в державі-члені, де вони проживають — незалежно від того, чи є в них громадянство цієї держави чи ні — на умовах однакових з громадянами країни постійного проживання.

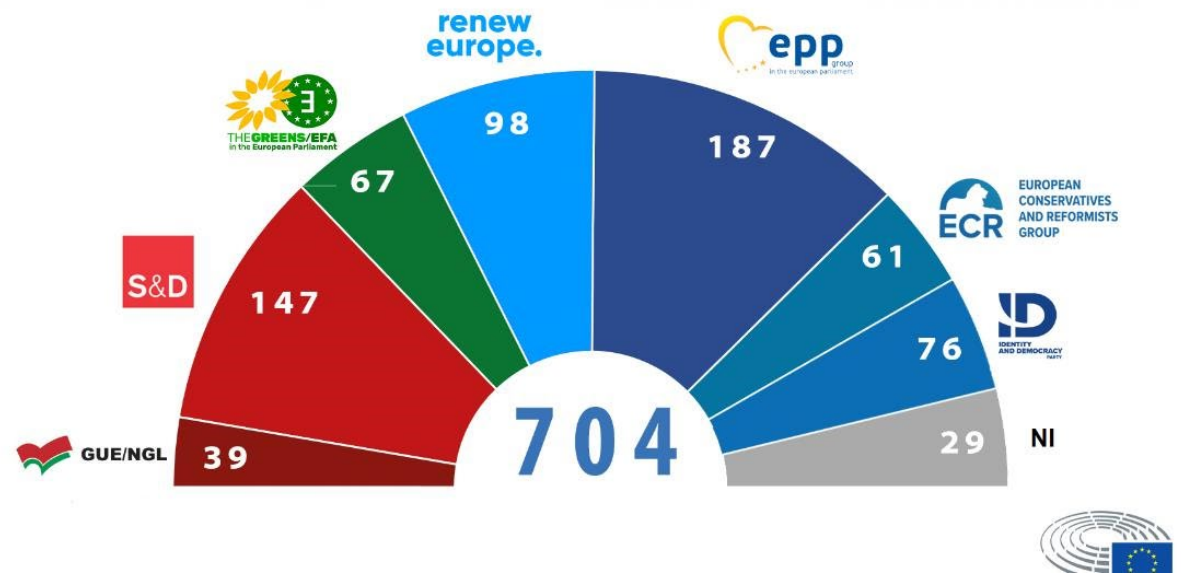
Distribution of seats in the European Parliament

The number of MEPs per country has been modified following the UK's departure from the EU at the end of January 2020.



Директива 93/109/ЕС

- врегульовує процедуру реалізації активного та пасивного виборчого права на виборах до Європейського Парламенту і надає всім громадянам Союзу можливість вирішувати, брати участь чи ні у виборах до Парламенту (активно чи пасивно) в державі свого походження або державі свого постійного проживання в межах ЄС, якщо вони не є однаковими.
- 20 грудня 2012 р. Рада ЄС прийняла Директиву 2013/1/EU, яка вносить зміни до Директиви 93/109/ЕС.
- Європарламенту відбуваються за переважно пропорційної системи, і відповідно за списками європейських політичних партій.



Європейська політична партія (офіційна назва – політична партія на європейському рівні, неофіційна – європартія) є типом політичної партійної організації, яка здійснює свою транснаціональну діяльність в Європі та інститутах Євросоюзу.

- **Договір про ЄС - п. 4 ст. 10:** «політичні партії на європейському рівні сприяють формуванню європейської політичної свідомості та вираженню волі громадян Союзу».
- **Регламент 1141/2014 про статут та фінансування Європейських політичних партій та Європейський політичних фондів** спрямований на створення конкретної правової, фінансової та регуляторної системи для європейських політичних партій та європейських політичних фондів. Це підвищує їх видимість, визнання та ефективність, надаючи їм європейську правосуб'єктність та більшу гнучкість фінансування.

Регламент створив незалежне **Управління європейських політичних партій**, яке реєструє, перевіряє та може притягати до відповідальності європейські політичні партії та фонди. Інформація про партії та фонди міститься в загальнодоступному онлайн-реєстрі.

- **Регламент (ЄС) 2018/673** гарантує, що 10% річного фінансування ЄС розподіляється рівномірно між відповідними партіями. Решта 90% розподіляються відповідно до кількості членів їх Європарламенту. Той самий підхід до розподілу використовується для політичних фондів, яким може бути відшкодовано 90% річних витрат.

До індивідуальних щорічних пожертв, які можуть приймати партії та фонди, застосовуються суворі правила. Вони не повинні перевищувати 18 000 євро. Будь-які пожертви на суму понад 12 000 євро повинні негайно повідомлятися Управлінню. Імена донорів окремих пожертв, що не перевищують 1500 євро, не потрібно публікувати. **Анонімні пожертви прийматися не можуть.**

Активне та пасивне виборче право на муніципальних виборах в державі-члені проживання

- *Директива Ради 94/80/ЕС* (із змінами 2013 р.)
- З метою захисту своїх суверенних інтересів держава-член може передбачити, що тільки її власні громадяни мають право бути обраними на посади голови та його заступників в органах місцевого самоврядування, а також на посаду одного з керівників колегіального органу місцевого самоврядування.

Право на дипломатичний або консульський захист (п. 2 ст.ст. 20 та 23 ДФЄС, ст. 46 Хартії основних прав Європейського Союзу)

- Право на дипломатичний і консульський захист громадян ЄС у третіх країнах набуває великого значення, враховуючи значне збільшення кількості подорожей громадян держав-членів до третіх країн, а також зважаючи на все більшу кількість тих осіб, які переїжджають за межі Європейського Союзу.
- якщо громадянин Союзу перебуває у третій країні, в якій держава-член, громадянином якої він є, не має посольства або консульського пункту, він має право на захист із боку органів влади держав-членів, які мають представництва в цьому місці, на умовах, однакових із громадянами цієї держави. Держави-члени приймають необхідні положення та вступають між собою в міжнародні переговори, необхідні для забезпечення цього захисту.

Право на дипломатичний або консульський захист (ст. 35 ДЄС)

- передбачено обов'язок дипломатичних та консульських місій держав-членів і делегацій Союзу в третіх країнах і на міжнародних конференціях, а також їх представництва при міжнародних організаціях сприяти реалізації права громадян Союзу на захист на території третіх країн.

Директива 2015/637 про заходи координації та співробітництва, необхідні з метою полегшення консульського захисту громадян Союзу, не представлені в країні перебування від 20.04.2015 р.

Ст. 7 (Доступ до консульського захисту та інші механізми): «Громадяни ЄС, держави громадянства яких не мають представництва в третій державі, за своїм вибором можуть звертатися за консульським захистом в посольство або консульство будь-якої представленої там держави-члена».

Ст. 9 (Форми сприяння) : Допомога може надаватися у наступних випадках: у випадку арешту або затримання; жертвам тяжкого злочину; у випадку серйозного нещасного випадку або серйозної хвороби; у випадку смерті; надання сприяння та репатріація у випадку надзвичайної ситуації; у випадку необхідності отримати тимчасовий документ для здійснення міжнародних поїздок (наприклад, втрата паспорту).

Інші гарантії

- *право на звернення з петиціями до Європарламенту*
- *право на подання скарг до Європейського омбудсмана*
- *можливість писати чи направляти запити до інститутів та органів ЄС*

Європейська громадянська ініціатива (ЄГІ)

- одна з головних новел Лісабонського договору, спрямована на підсилення демократії в Європейському Союзі.
- Завдяки праву на громадянську ініціативу громадяни ЄС отримали можливість звертатися безпосередньо до Європейської Комісії із пропозицією розробити новий правовий акт у тих сферах правовідносин, в яких Євросоюз наділений компетенцією.



ПРАВОВА ОСНОВА ПРАВА НА ЄГІ

- **Стаття 11 (4) Договору про Європейський Союз (ДЄС)**, відповідно до якої не менше одного мільйона громадян ЄС, які є представниками щонайменше однієї чверті держав-членів, можуть звертатися безпосередньо до Європейської Комісії із пропозицією розробити новий правовий акт у сфері правовідносин, в яких Євросоюз наділений компетенцією
- **Стаття 24 (1) Договору про функціонування ЄС (ДФЄС)** визначає процедуру та порядок реалізації ЄГІ, так, зокрема, тут зазначено, що Європейський парламент і Рада, діючи згідно зі звичайною законодавчою процедурою, встановлюють положення стосовно процедур і умов, необхідних для представлення громадянської ініціативи, включаючи мінімальну кількість громадян, що виступають з такою ініціативою.

74 ініціативи
було
зарєєстровано

Більше 9 млн
підписів на
підтримку

5 успішних
(4 отримали
реакцію
Комісії)

3 з 4
спонукали
Комісію до
подальших
дій

У 2011 р. Рада та Європарламент прийняли *Регламент 211/2011 від 16 лютого 2011 р. про громадянську ініціативу.*

- За 8 років дії Регламенту:

- Така кількість ініціатив, визнаних Комісією неприйнятними, спонукала її до розробки нового Регламенту, який мав спростити процедуру.
- Ним став *Регламент 2019/788 від 19 квітня 2019 р.*, який скасував Регламент № 211/2011.
- Цей новий документ почав діяти з 1 січня 2020 р.

Справа С-418/18 Р *PURPINCK TA ІНШІ* *ПРОТИ КОМІСІЇ*

- Пан Пуппінк та інші шість позивачів є організаторами успішної ЄГІ "*One of Us*" ("Один з нас"). Вони запропонували Комісії ввести заборону на "*фінансування діяльності, яка передбачає знищення людських ембріонів*".
- Однак Комісія вирішила не виконувати жодної із поданих вимог, про що зазначила у своєму Повідомленні організаторам ЄГІ.
- Організатори звернулися до Загального суду ЄС щодо скасування рішення Комісії.

Справа С-418/18 Р *PURPINCK TA ІНШІ* *ПРОТИ КОМІСІЇ*

- *Загальний суд* встановив, що стаття 11 (4) ДЄС, а також Регламент № 211/2011, який частково продовжує застосовуватися до ЄГІ, зареєстрованих до 1 січня 2020 року, дозволяють припустити, що Комісія не зобов'язана реалізовувати успішну ЄГІ, але може на свій розсуд приймати рішення щодо "дії, яку вона має намір здійснити, якщо така є потрібною".

Справа С-418/18 Р *PURPINCK TA ІНШІ* *ПРОТИ КОМІСІЇ*

- У 2018 р. заявники подали апеляційну скаргу на рішення Загального суду до Суду ЄС з проханням скасувати рішення попередньої судової установи та анулювати зазначене Повідомлення Комісії.
- У своєму рішенні від 19.12.2019 р. Суд ЄС відхилив усі п'ять підстав апеляції, визначених заявниками, і прийняв рішення, що Комісія юридично не зобов'язана виконувати вимоги успішної ЄГІ.

4. ХАРТІЯ ОСНОВНИХ ПРАВ ЄС

- 2000 р. Європейська Рада в Ніцці – урочисте проголошення – Рада, Комісія, Європарламент
- Складається з 54 статей, об'єднаних в 7 розділів.
- Права людини розподілені відповідно до цінностей, на яких вони базуються, та які вони захищають – *людська гідність, свобода, рівність, солідарність.*





Сфера застосування Хартії (ст. 51 (1)) - формальними її «адресатами» визнаються тільки

- інститути, органи та установи самого ЄС,
 - держави-члени (коли імплементують право ЄС).
-



Територіальна дія Хартії

- Протокол про застосування Хартії основних прав Європейського Союзу до Польщі та Сполученого Королівства до Установчих договорів.
 - Декларація № 53 Чеської Республіки.
-

**5. ІНСТИТУЦІЙНИЙ
МЕХАНІЗМ ЄС У
СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ
ЛЮДИНИ**

Рада Європейського Союзу

- – процедура ст. 7 ДЄС притягнення до відповідальності державу-члена за порушення європейських цінностей;

Робоча група з прав людини займається усіма аспектами прав людини зовнішніх відносин Європейського Союзу та підтримує процес прийняття Радою рішень у цій галузі.

Спеціальний представник ЄС з прав людини - підвищення ефективності, присутності та видимості Союзу у захисті та просуванні прав людини у світі та просування позитивного досвіду прав людини, зокрема шляхом поглиблення співробітництва з ЄС та політичного діалогу з третіми країнами, відповідними партнерами, бізнесом, громадянським суспільством та міжнародними та регіональними організаціями, а також через заходи на відповідних міжнародних форумах. – Наразі – Імон Гілмор (призначений у березні 2019 р., 28 лютого 2021 р. мандат продовжений до 2023 р.

Діалоги ЄС з прав людини

Один із засобів та інструментів ЄС щодо сприяння захисту прав людини у всьому світі.

Вперше Діалог, присвячений безпосередньо питанням захисту прав людини, пройшов 1995 року.

Відтоді ЄС почав проводити систематичні зустрічі з чиновниками, до компетенції яких належать повноваження щодо захисту прав людини.

Діалог з прав людини з Україною – щорічно, останній у червні 2020 р.

#EU4HumanRights

Європейський парламент

- бере участь в розробці, імплементації та наданні оцінки ефективності заходів ЄС в галузі прав людини, шляхом прийняття резолюцій, підготовки доповідей, направлення місій до третіх держав, участі в заходах, присвячених правам людини.
- щороку Парламент присуджує Премію Сахарова.



Європейський парламент

- Підкомітет з прав людини, який був створений в 2004 р. та є центром обговорення широкого кола питань прав людини в Парламенті.
- Підкомітет з петицій – розгляд петицій, права на подання яких надане громадянам ЄС установчими договорами



Європейська комісія

- Наразі відсутній спеціальний єврокомісар з прав людини.
- Питання, пов'язані із правами людини розподілені між **Групою комісарів: «Новий поштовх для Європейської демократії»:**
 - ✓ Цінності та прозорість – Віра Журова;
 - ✓ Правосуддя – Дід'є Рейндерс;
 - ✓ Демократія та демографія – Дубравка Щуча;
 - ✓ Рівність – Хелена Даллі.



Агентство Європейського Союзу з основних прав

- незалежне Агентство Союзу, яке займається питаннями дотримання прав людини в ЄС та державах-членах. Воно є правонаступником Європейського центру моніторингу расизму та ксенофобії.
- Нозпочало свою роботу 1 березня 2007 р. відповідно до Регламенту Ради № 168/2007.
- Метою діяльності Агентства є надання інститутам Євросоюзу та державам-членам допомоги та експертизи з питань основних прав людини, коли вони виконують положення права ЄС в межах своєї компетенції за повного дотримання принципу поваги прав людини.
- Штаф-квартира – Відень, Австрія.

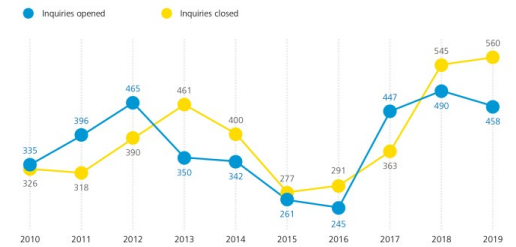


Європейський омбудсман.

- Ця посада була запроваджена у 1995 р. Рішенням Європейського Парламенту щодо інструкцій та загальних умов, які регулюють виконання обов'язків омбудсмана.
- Наразі положення про нього закріплені у ст. 228 ДФЄС, а також у ст. 43 Хартії основних прав ЄС.
- Європейський омбудсман обирається Європейським парламентом після кожних виборів в ЄС на строк легіслатури останнього. Його повноваження можуть поновлюватися.
- Омбудсман уповноважений отримувати від кожного громадянина Союзу або від кожної фізичної або юридичної особи, яка проживає або має свою юридичну адресу в державі-члені, скарги по відношенню до випадків порушення порядку управління в діяльності інститутів, органів або установ Союзу, крім Суду ЄС під час здійснення ним своїх юрисдикційних функцій. Він розслідує ці скарги та готує щодо них доповіді.
- У грудні 2019 року **Емілі О'Райлі** була переобрана Європарламентом наступний термін (на посаді з 2013 р.).



Evolution in the number of inquiries by the European Ombudsman



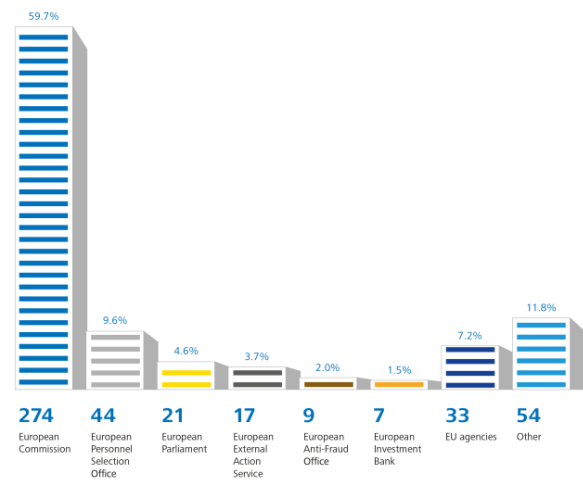
European Ombudsman

www.ombudsman.europa.eu



Європейський обмудсман

Inquiries conducted by the European Ombudsman in 2019 concerned the following institutions



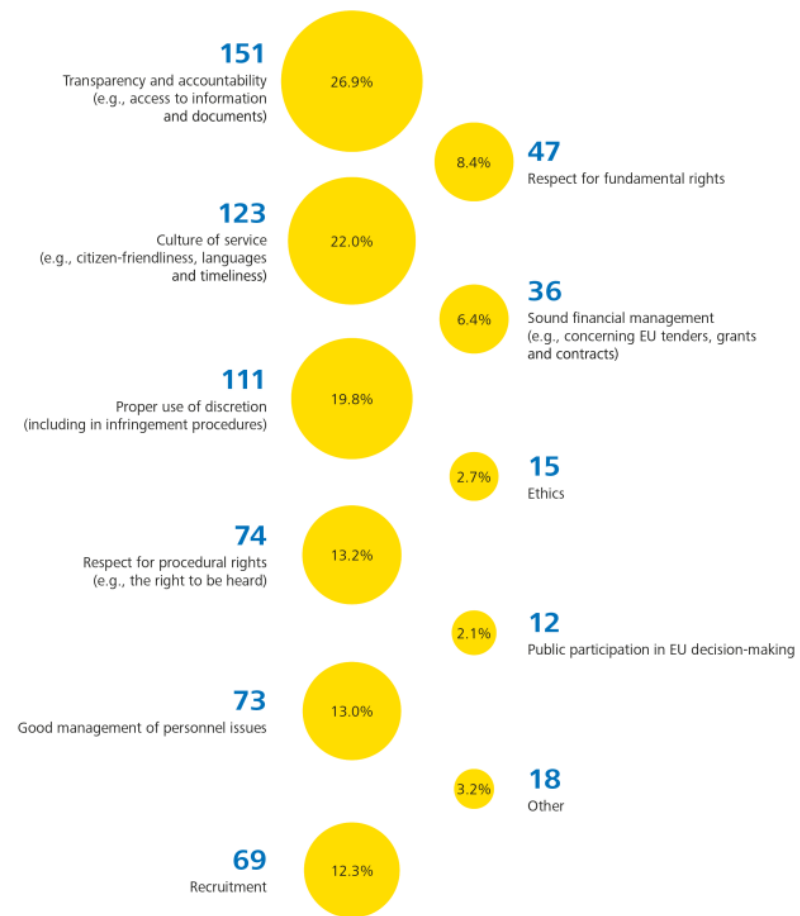
Note: Own initiative inquiry OI/1/2019/MIG has been conducted against two institutions. The above percentages therefore total more than 100%.



European Ombudsman

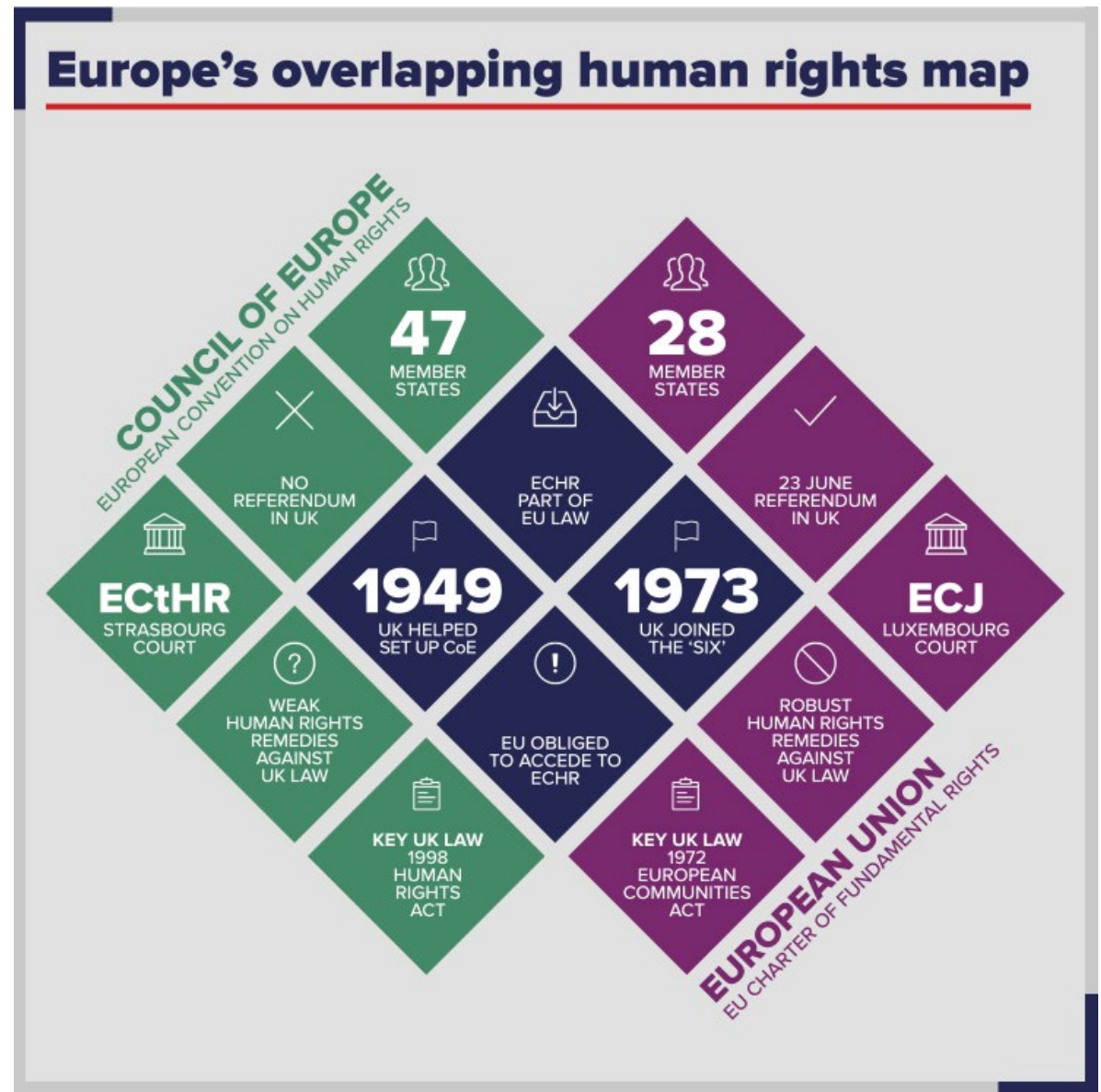
www.ombudsman.europa.eu

Subject matter of inquiries closed by the European Ombudsman in 2019



6. МІСЦЕ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ В ПРАВОПОРЯДКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Договір про функціонування ЄС –
ст. 220: передбачає необхідність
встановлення відповідних форм співпраці
з Радою Європи.



Справа C-4/73 Nold v. Commission

- Суд ЄС вирішив, що, хоча Європейська конвенція захисту прав людини і основних свобод 1950 р. не є складовою права ЄС, її положення повинні виконуватися.
- Тому будь-які заходи, ухвалені в межах ЄС, не будуть дійсними, якщо вони суперечать Конвенції.

Договір про Європейський Союз:

- **ст. 6 (2):** «Європейський Союз приєднається до ЄКПЛ, положення якої є загальним принципом права ЄС.»
- **ст. 6 (3):** «Основні права, як вони гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини та основних свобод і як вони впливають із спільних для держав-членів конституційних традицій, входять в зміст права Союзу в якості спільних принципів».
- **Протокол № 8 до Договору про функціонування Європейського Союзу:** угода про приєднання Союзу до ЄКПЛ включатиме положення, спрямовані на збереження специфічної природи ЄС та його правової системи.

Рішення ЄСПЛ у справі *Bosphorus v. Ireland*, App. No. 45036/98

- У рішенні по цій справі ЄСПЛ підтвердив, що він не має компетенції давати юридичну оцінку актам Співтовариства як таким.
- Однак ЄСПЛ визнав компетенцію непрямо встановлювати відповідність таких актів положення Конвенції з прав людини через вивчення особливих заходів по їх імplementації на національному рівні.

ст. 59 ЄКПЛ (зміни на підставі Протоколу № 14 ЄКПЛ, який набув чинності 1 червня 2010 р.)

- *«2. До цієї Конвенції може приєднатися Європейський Союз.».*
- Переговори між ЄС та Радою Європи розпочаті у 2010 р. і тривали до 2013 р. – Проект угоди про приєднання ЄС.
- У грудні 2014 р. Суд ЄС дійшов висновку, що підготовлена угода є несумісною з законодавством ЄС.
- У жовтні 2019 р. в ЄС було прийнято рішення про відновлення переговорів.
- 8-й раунд переговорів відбувався 2-4 лютого 2021 р. Наступний запланований на 23-25 березня 2021 р.

Верховенство права: Польща та Угорщина

- Проблема бере свій початок з кінця 2015 р., коли в Польщі був сформована монобільшість у Сеймі, а згодом були внесені зміни до законодавства про Конституційний суд, в наслідок якого свої посади втратила більша частина суддів.
- 2017 р. Комісія звернулася до Ради ЄС стосовно визнання, що в Польщі існують ризики порушення принципу верховенства права.
- 2018 р. позицію Комісії підтримав Європейський парламент (результат застосування санкцій за ст. 7 Договору про ЄС).
- 2017 р. Польща вносить зміни до законодавства про загальні суди та Верховний суд.
- Комісія ЄС подала декілька позовів до Суду ЄС стосовно порушення Польщею своїх зобов'язань за правом ЄС, зокрема, принципу верховенства права, які Суд ЄС виніс не на користь Польщі.



Наприкінці 2020 р. в ЄС прийняли санкційний механізм, який можна буде застосовувати до держав ЄС, які допускають порушення принципу верховенства права.

- Принцип дії механізму полягає в тому, що Євросоюз зможе обмежувати виділення коштів для держав-порушниць у разі, якщо ці порушення шкодять управлінню бюджетом або фінансовим інтересам ЄС.
- Угорщина і Польща будуть оскаржувати це рішення в Суді ЄС.





ДЯКУЮ ЗА УВАГУ